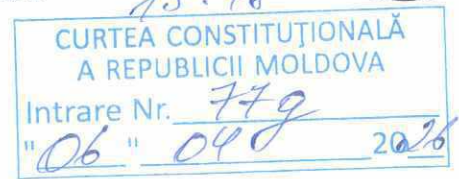

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

SUPREME COURT OF JUSTICE

Nr. 97
Din 06 aprilie 2026

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. A. Lăpușneanu, 28

Pe rolul Curții Supreme de Justiție se află cauza de contencios administrativ, intentată la contestația depusă de către Sofia Ghidirim împotriva Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), terț Comisia de Evaluare a Judecătorilor (Comisia Vetting) privind contestarea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 48/3 din 03 februarie 2026, cu dispunerea reluării procedurii de evaluare de către Comisia de Evaluare.

La data de 27 martie 2026, Sofia Ghidirim a depus cerere, prin care a solicitat sesizarea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 11 alin. (2) "(...) în măsura în care norma nu stabilește în mod clar momentul de referință pentru calculul intervalelor temporale ("în ultimii 5 ani", "în ultimii 10 ani") și permite aplicarea acestora asupra unor situații anterioare intrării în vigoare a legii, prin ce sunt lezate principiile constituționale ale preeminenței dreptului, ce contravine normei art.1 alin. (3) din Constituție și calității legii, ce contravine art. 23 din Constituție (...)" și prevederile art.19 alin. (6), "(...) în măsura în care formularea sa poate fi interpretată în sensul restrângerii controlului jurisdicțional efectiv asupra unor ingerințe care afectează stabilitatea mandatului unui judecător (...)", din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252 din 17 august 2023.

Prin încheierea din data de 31 martie 2026 Curtea Supremă de Justiție a admis cererea Sofiei Ghidirim privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru controlul constituționalității prevederilor art.11 alin. (2) și art.19 alin. (6) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252 din 17 august 2023.

Anexă:

1. Sesizarea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate.
2. Încheierea din data de 31 martie 2026 a Curții Supreme de Justiție.

Președinte interimar
al Curții Supreme de Justiție

Stela Procopciuc

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate
privind clarificarea constituțională a delimitării temporale a criteriilor de evaluare și a limitelor
controlului jurisdicțional
în temeiul art. 135 alin.(1) din Constituție

I. Autorul excepției de neconstituționalitate

1. Persoană fizică

Ghidirim Sofia,

II. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

Autoarea excepției este judecător în cadrul Judecătoriai Cimișlia (*ex-vicepreședinte*) și subiect al procedurii de evaluare externă desfășurate în temeiul Legii nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor.

În cadrul acestei proceduri, Comisia de evaluare a adoptat un raport prin care a propus nepromovarea evaluării externe.

Ulterior, prin Hotărârea nr. 48/3 din 03 februarie 2026, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii a acceptat raportul Comisiei și a constatat nepromovarea evaluării externe.

Prin aceeași hotărâre au fost dispuse următoarele măsuri:

- eliberarea din funcția de judecător;
- stabilirea interdicției de exercitare a funcției de judecător pentru o perioadă de 5 ani;
- lipsirea de dreptul la indemnizația unică de concediere.

Hotărârea respectivă a fost contestată la Curtea Supremă de Justiție, cauza fiind în prezent pendinte în procedura contenciosului administrativ.

În cadrul examinării acestei cauze, soluția instanței depinde în mod direct de constituționalitatea dispozițiilor art. 11 alin. (2) și art. 19 alin. (6) din Legea nr. 252/2023. Aceste norme stabilesc criteriile de evaluare a integrității și limitele controlului jurisdicțional asupra procedurii de evaluare.

Interpretarea și aplicarea acestor dispoziții au constituit temeiul juridic pentru concluzia de nepromovare a evaluării externe.

În prezenta cauză, dispozițiile contestate sunt aplicabile raportului juridic dedus judecății și au stat la baza adoptării actului administrativ contestat.

În același timp, formularea acestora ridică un dubiu rezonabil privind compatibilitatea cu prevederile Constituției, în special sub aspectul cerințelor de claritate și previzibilitate a legii și al garanțiilor constituționale privind statutul judecătorilor.

Prin urmare, interpretarea constituțională a acestor dispoziții este determinantă pentru soluționarea cauzei pendinte, iar clarificarea acestei probleme aparține competenței exclusive a Curții Constituționale.

În cadrul examinării contestației formulate împotriva Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 48/3 din 03 februarie 2026, prin care s-a constatat nepromovarea evaluării externe și încetarea mandatului de judecător, se solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 11 alin. (2) și art. 19 alin. (6) din Legea nr. 252/2023.

Problema ridicată nu privește oportunitatea mecanismului evaluării externe, ci compatibilitatea unor elemente ale reglementării cu exigențele constituționale privind calitatea legii și garanțiile statutului judecătorului.

III. Obiectul sesizării

Exercitarea controlului de constituționalitate asupra următoarelor dispoziții din Legea nr. 252/2023:

Articolul 11 alin. (2) *"(...) în măsura în care norma nu stabilește în mod clar momentul de referință pentru calculul intervalelor temporale („în ultimii 5 ani”, „în ultimii 10 ani”) și permite aplicarea acestora asupra unor situații anterioare intrării în vigoare a legii, prin ce sunt lezate principiile constituționale ale preeminenței dreptului, ce contravine normei art. 1 alin. (3) din Constituție și calității legii ce contravine art.23 din Constituție (...)"*

Articolul 19 alin. (6) *"(...) în măsura în care formularea sa poate fi interpretată în sensul restrângerii controlului jurisdicțional efectiv asupra unor ingerințe care afectează stabilitatea mandatului unui judecător (...)"* prin ce este lezat principiilor constituționale ale independenței și inamovibilității judecătorului

conform cărora judecătorul nu poate fi transferat, înlocuit sau destituit din funcție fără anumite garanții legale, ce contravine normei art. 116 alin. (1, 2, 5) din Constituție.

Problema constituțională dedusă controlului nu se limitează la interpretarea unei norme legale, ci privește dacă legiuitorul a reglementat în mod suficient de clar: (i) momentul de referință pentru evaluarea integrității în timp și (ii) standardul controlului jurisdicțional asupra unei proceduri care produce efecte echivalente cu încetarea sancționatorie a mandatului unui judecător.

În lipsa acestor repere, norma permite o aplicare variabilă și imprevizibilă, incompatibilă cu exigențele statului de drept.

IV. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Principiul statului de drept include exigențele securității juridice, coerenței normative și previzibilității aplicării legii.

În speță, autoarea excepției susține că formularea art. 11 alin. (2) din Legea nr. 252/2023, prin lipsa unor criterii clare privind condițiile în care actele oficiale pot fi înlăturate, este susceptibilă să genereze incertitudine juridică și aplicări neuniforme.

În măsura în care norma permite relativizarea efectelor unor acte emise de autorități competente fără repere normative suficiente, este incident principiul securității juridice derivat din art. 1 alin. (3), în coroborare cu drepturile fundamentale afectate.

Articolul 6

Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Norma contestată permite relativizarea constatărilor unor autorități specializate (în special Autoritatea Națională de Integritate) fără criterii normative clare.

În măsura în care acest mecanism permite substituirea neclară a competențelor instituționale, este incident principiul separației și echilibrului puterilor consacrat de art. 6.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Dreptul la satisfacție efectivă presupune ca probele pertinente să fie examinate real și motivat.

În speță, reclamanta susține că mecanismul normativ contestat a permis ignorarea unor acte oficiale decisive fără criterii legale clare, ceea ce ridică o problemă serioasă sub aspectul garanțiilor procedurale.

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

Reputația profesională face parte din viața privată în sens constituțional și convențional.

În speță, evaluarea a vizat situația patrimonială a reclamantei și a familiei, concluzia de necorespondere a criteriului de integritate a fost făcută public, fiind dispuse consecințe profesionale severe.

Prin urmare, norma contestată și aplicarea sa au afectat imaginea profesională și socială a reclamantei, ceea ce este suficient pentru a atrage incidența art. 28 din Constituție.

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

În speță, aplicarea art. 11 alin. (2) din Legea nr. 252/2023 a stat la baza constatării nepromovării evaluării externe și, ulterior, a eliberării reclamantei din funcția de judecător, precum și a instituirii interdicției temporare de exercitare a acestei funcții.

Având în vedere că măsura contestată a produs efecte directe asupra posibilității reclamantei de a-și exercita profesia pentru care este calificată, Curtea este chemată să constate incidența art. 43 din Constituție.

Articolul 116

Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(5) Deciziile privind numirea judecătorilor și cariera acestora trebuie să fie adoptate în baza unor criterii obiective, bazate pe merit, și a unei proceduri transparente, în condițiile legii. Promovarea sau transferul judecătorilor se face doar cu acordul acestora.

În prezenta cauză, aplicarea normei contestate a constituit temeiul juridic pentru constatarea necorespunderii criteriilor de integritate și pentru eliberarea reclamantei din funcția de judecător.

În măsura în care sintagma „nu au valoare prestabilită” permite înlăturarea unor acte oficiale relevante fără criterii legale clare și fără garanții procedurale suficiente, se ridică o problemă verosimilă privind caracterul obiectiv și previzibil al procedurii de evaluare a carierei judecătorului.

Prin urmare, Curtea este chemată să examineze constituționalitatea normei contestate din perspectiva drepturilor menționate, ingerința în acestea fiind cel puțin una verosimilă și suficient de serioasă pentru a justifica analiza pe fond.

V. Caracterul punctual al excepției

Prezenta excepție are caracter strict interpretativ și punctual.

Contestatoarea nu contestă constituționalitatea mecanismului evaluării externe în ansamblu, ci ridică o problemă specifică privind:

- delimitarea temporală a criteriilor de evaluare prevăzute de lege;

- standardul controlului jurisdicțional într-o procedură care poate conduce la încetarea mandatului unui judecător.

Contestatoarea nu solicită instanței de judecată să se pronunțe asupra constituționalității normelor invocate. Instanța este chemată doar să aprecieze dacă există un dubiu rezonabil privind compatibilitatea acestora cu prevederile Constituției, competența de interpretare constituțională aparținând exclusiv Curții Constituționale.

VI. Relevanța excepției pentru soluționarea cauzei

Hotărârea contestată își fundamentează concluzia de nepromovare inclusiv pe circumstanțe factuale din perioada 2016–2017, anterioare intrării în vigoare a Legii nr. 252/2023. Articolul 11 alin. (2) din lege utilizează formule temporale precum „în ultimii 5 ani” și „în ultimii 10 ani”, fără a indica momentul de referință pentru calculul acestor intervale.

În absența unei asemenea precizări, nu este clar dacă perioada de referință se calculează:

- de la data inițierii procedurii de evaluare;
- de la data intrării în vigoare a legii;
- de la data adoptării hotărârii de evaluare;
- sau de la momentul examinării cauzei de către instanță.

În lipsa unui reper normativ explicit, sfera temporală a evaluării devine dependentă de momentul inițierii procedurii, ceea ce permite extinderea variabilă a perioadei analizate și includerea în evaluare a unor situații anterioare intrării în vigoare a legii.

În prezenta cauză, concluzia de nepromovare a evaluării externe și încetarea mandatului de judecător au fost fundamentate pe aplicarea criteriilor prevăzute de art. 11 alin. (2), iar art. 19 alin. (6) stabilește limitele controlului jurisdicțional exercitat de instanță.

Prin urmare, interpretarea constituțională a acestor dispoziții este determinantă pentru soluționarea litigiului pendinte.

Problema ridicată în prezenta cauză nu privește interpretarea obișnuită a unei norme legale de către instanțele de judecată, ci determinarea limitelor constituționale ale aplicării acesteia în timp și ale controlului jurisdicțional într-o procedură care poate conduce la încetarea mandatului unui judecător.

În aceste condiții, chestiunea invocată depășește sfera interpretării judiciare obișnuite și ridică o problemă verosimilă de compatibilitate a normelor contestate cu prevederile Constituției, a cărei soluționare aparține competenței exclusive a Curții Constituționale.

Din analiza Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii rezultă că perioada de evaluare a fost determinată în mod regresiv de la data notificării subiectului, incluzând intervale temporale anterioare intrării în vigoare a Legii nr. 252/2023.

Această practică confirmă caracterul neclar al normei contestate și demonstrează că lipsa unui reper normativ permite extinderea variabilă a perioadei de evaluare, în funcție de momentul inițierii procedurii.

VII. Cerințele constituționale privind calitatea legii

Potrivit art. 1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, iar acest principiu implică cerințe de claritate, previzibilitate și determinabilitate a normelor juridice.

Articolul 23 din Constituție impune obligația statului de a asigura accesibilitatea și previzibilitatea normei juridice.

De asemenea, art. 23 din Constituție garantează dreptul fiecărei persoane de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.

În absența unui reper temporal clar, persoana nu poate anticipa dacă anumite conduite din trecut vor fi sau nu relevante pentru evaluare, ceea ce afectează în mod direct capacitatea de conformare la lege.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a statuat constant că normele juridice trebuie formulate cu suficientă precizie pentru a permite persoanelor să prevadă consecințele juridice ale conduitei lor. Aceste cerințe sunt cu atât mai stricte în cazul normelor care pot conduce la încetarea mandatului unui judecător sau la restrângerea posibilității de exercitare a funcției judiciare.

În prezenta cauză, art. 11 alin. (2) din Legea nr. 252/2023 utilizează formule temporale precum „în ultimii 5 ani” și „în ultimii 10 ani” fără a stabili momentul de referință pentru calculul acestor intervale.

În absența unei asemenea delimitări normative, norma devine susceptibilă de interpretări divergente, iar sfera temporală a evaluării poate varia în funcție de momentul inițierii procedurii.

O asemenea formulare ridică problema compatibilității dispozițiilor contestate cu exigențele constituționale privind claritatea și previzibilitatea legii, componente esențiale ale principiului statului de drept.

VIII. Stabilitatea raporturilor juridice

Principiul securității juridice implică, printre altele, stabilitatea raporturilor juridice și previzibilitatea consecințelor juridice ale conduitei persoanelor.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională (de redat hotărârile Curții Constituționale) a subliniat că normele juridice trebuie să fie formulate astfel încât persoanele să poată avea încredere legitimă în stabilitatea situațiilor juridice deja formate și să își poată orienta conduita în mod rezonabil în raport cu legea.

În prezenta cauză, lipsa unei delimitări clare a momentului de referință pentru calculul intervalelor temporale prevăzute de art. 11 alin. (2) permite extinderea variabilă a sferei temporale a evaluării și includerea în analiză a unor situații anterioare intrării în vigoare a legii.

O asemenea incertitudine normativă poate afecta stabilitatea raporturilor juridice și încrederea legitimă a persoanei în previzibilitatea reglementării, aspecte care constituie componente esențiale ale principiului statului de drept consacrat de art. 1 alin. (3) din Constituție.

În aceste condiții, se ridică problema dacă dispozițiile contestate respectă exigențele constituționale privind stabilitatea raporturilor juridice și previzibilitatea legii.

IX. Retroactivitatea normativă indirectă

Deși Legea nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor cu toate că instituie formal o procedură de evaluare administrativă, de evaluare „...externă a integrității etice și financiare...” (art.1), conform căreia „Evaluarea reprezintă un exercițiu excepțional, unic și limitat în timp...” (art.2), consecințele acesteia pot conduce la sancțiuni rigide nu numai legate de disciplina muncii, ci și echivalente cu sancțiunile contravenționale și penale, finalizându-se nu numai cu încetarea mandatului unui judecător, restrângerea posibilității de exercitare a funcției pentru o perioadă determinată, dar și pierderea dreptului la pensia specială, garantată la încheierea contractului de muncă când judecătorul a fost numit în funcție prin art. 32 din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului.

În aceste condiții, aplicarea criteriilor de evaluare asupra unor situații anterioare intrării în vigoare a legii ridică problema existenței unei retroactivități normative indirecte, întrucât o lege nouă permite utilizarea unor situații trecute ca temei, fără limite legale, dar instituite pentru aplicarea unor consecințe juridice grave asupra statutului profesional al persoanei evaluate.

Ultimele evaluări de interpretare a normelor Legii nr. 252/2023 coboară statutul judecătorului mai jos decât orice alt loc de muncă nu numai în fața actului de apreciere a „...integrității etice și financiare...” (prin decizia Comisiei), dar și în fața actului justiției în cazul unui proces judiciar de anulare a deciziei Comisiei. Or, în cazul unui proces judiciar privind restabilirea în altă funcție, modul de apreciere al acestor condiții de instanța de judecată ar fi mult mai rigide, fiind supuse unui control în instanțele de apel și de recurs mult mai dur, fiind luate în considerație și apreciere nu numai anii, dar și zilele și orele în care au fost exercitate activități în câmpul muncii.

Principiul neretroactivității legii constituie o componentă esențială a securității juridice și a statului de drept, derivând din art. 1 alin. (3) din Constituție și fiind recunoscut constant în jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova (de redat hotărârile Curții Constituționale). Acest principiu a constituit drept obiect de aplicare la cazuri concrete nu numai de Curtea Constituțională a Republicii Moldova, dar și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (de găsit o astfel de jurisprudență a CtEDO).

În același timp, securitatea juridică presupune și protecția încrederii legitime a persoanelor în stabilitatea situațiilor juridice deja formate, astfel încât acestea să își poată orienta conduita în mod rezonabil în raport cu cadrul normativ existent. La moment în aceste circumstanțe nu putem aprecia încrederea și, drept urmare, integritatea următoarelor generații de judecători de drept comun în fața viitorului acestora. Cei trei judecători constituționali ce au făcut parte anterior din instanțele de drept comun dispun de dreptul deplin de a aprecia la justa valoare această previzibilitate a viitoarelor generații de judecători în cazul aplicării viitoarelor reforme judiciare.

În lipsa unui moment de referință clar pentru calculul intervalelor temporale prevăzute de art. 11 alin. (2), sfera temporală a evaluării devine dependentă de momentul inițierii procedurii de evaluare, ceea ce permite includerea în analiză a unor situații anterioare intrării în vigoare a legii.

O asemenea incertitudine normativă poate conduce, în practică, la aplicarea unor criterii de evaluare asupra unor situații juridice care, la momentul producerii lor, nu erau supuse unui asemenea mecanism de evaluare, afectând astfel securitatea juridică și încrederea legitimă a persoanei în previzibilitatea reglementării.

În aceste condiții, se ridică problema dacă dispozițiile contestate respectă exigențele constituționale privind previzibilitatea legii și stabilitatea raporturilor juridice, componente esențiale ale principiului statului de drept.

Legea nu are caracter retroactiv în mod formal, aceasta produce efecte retroactive indirecte, întrucât permite valorificarea unor situații anterioare intrării în vigoare a legii pentru a justifica aplicarea unor consecințe juridice severe.

În jurisprudența Curții Constituționale, principiul neretroactivității nu se limitează la interdicția aplicării formale a legii în trecut, ci include și interdicția afectării situațiilor juridice definitiv constituite prin intermediul unor mecanisme normative noi.

În prezenta cauză, evaluarea unor conduite anterioare, în lipsa unor repere temporale clare, echivalează cu o formă de retroactivitate incompatibilă cu art. 1 alin. (3) din Constituție.

Deși mecanismul este calificat formal drept unul de evaluare, efectele produse – încetarea mandatului, interdicția de exercitare a funcției și pierderea unor drepturi patrimoniale – au un caracter evident sancționator.

În aceste condiții, standardele de claritate a legii și de control jurisdicțional trebuie să fie similare celor aplicabile în materie disciplinară sau chiar penală, potrivit principiilor constituționale.

X. Delimitarea dintre evaluare și răspunderea disciplinară

Deși procedura instituită prin Legea nr. 252/2023 este calificată drept o procedură de evaluare administrativă, efectele acesteia pot conduce la încetarea mandatului unui judecător și, după cum ne-am mai expus, aplicarea unor sancțiuni mai aspre în raport cu cele contravenționale sau penale.

În asemenea situații, analiza compatibilității procedurii cu Constituția nu poate depinde exclusiv de calificarea formală a mecanismului, ci trebuie să țină seama de efectele juridice reale ale acestuia.

Se ridică astfel problema dacă o procedură de evaluare poate produce efecte similare unei sancțiuni disciplinare foarte aspre, însă fără a beneficia de garanțiile specifice procedurilor disciplinare soluționate în cadrul litigiilor judiciare prin aplicarea legislației muncii.

XI. Controlul jurisdicțional efectiv

Articolul 19 alin. (6) limitează controlul instanței la verificarea unor erori procedurale grave și a unor circumstanțe ignorate sau neexamine. Astfel, procedura judiciară atât civilă cât și penală stabilesc clar că în procesul justiției orice circumstanță de fapt este necesar să fie probată pentru a o aprecia ca circumstanță de drept și conform art.25 din CPC „să emită hotărârea numai în temeiul circumstanțelor constatate și al probelor cercetate și verificate în ședință de judecată”.

Considerăm că este în contradicție cu această normă art.19 alin.(6) din Legea nr. 252/2023 „Curtea Supremă de Justiție admite contestația doar dacă constată că, în cadrul procedurii de evaluare, au fost admise erori procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare sau că există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea sau nepromovarea evaluării.”

Într-o procedură care poate conduce la încetarea mandatului unui judecător, se ridică problema dacă această formulare asigură un control jurisdicțional efectiv, în sensul art. 20 din Constituție și art.6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Limitarea controlului jurisdicțional asupra constatărilor Comisiei de evaluare, în condițiile în care acestea pot conduce la încetarea mandatului unui judecător, este incompatibilă cu exigențele unui control efectiv.

Un control limitat exclusiv la aspecte formale sau de legalitate externă nu este suficient în situația în care ingerința vizează statutul constituțional al judecătorului.

Prin urmare, art. 19 alin. (6) trebuie interpretat în sensul asigurării unui control deplin al instanței asupra: – stabilirii faptelor; – aprecierii probelor; – proporționalității ingerinței.

În caz contrar, norma devine incompatibilă cu art. 20 și art. 116 din Constituție.

XII. Stabilitatea mandatului judecătorului

Potrivit art. 116 din Constituție, judecătorii sunt independenți și se supun numai legii. Stabilitatea mandatului judecătorului constituie o garanție instituțională a independenței justiției.

În consecință, orice mecanism care poate conduce la încetarea mandatului unui judecător trebuie să respecte standarde constituționale ridicate de claritate, previzibilitate și control jurisdicțional efectiv.

XIII. Independența justiției

Independența judecătorului reprezintă o garanție esențială a statului de drept și este consacrată de art. 116 din Constituție. Această independență nu privește doar modul de exercitare a funcției jurisdicționale, ci include și garanțiile privind stabilitatea mandatului și previzibilitatea procedurilor care pot conduce la încetarea acestuia.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a subliniat că procedurile care pot afecta cariera judecătorilor trebuie să fie reglementate prin norme clare, previzibile și însoțite de garanții procedurale adecvate (de redat hotărârile Curții Constituționale).

În măsura în care criteriile de evaluare prevăzute de art. 11 alin. (2) permit extinderea incertă a sferei temporale a evaluării, iar art. 19 alin. (6) limitează controlul jurisdicțional asupra unor asemenea ingerințe, se ridică problema dacă aceste dispoziții oferă garanții suficiente pentru protejarea independenței judecătorului și stabilității mandatului său.

Curtea Constituțională a reținut că mecanismele de evaluare a integrității judecătorilor pot constitui instrumente legitime pentru consolidarea încrederii publice în justiție. (de redat hotărârile Curții Constituționale)

Totuși, legitimitatea acestor mecanisme depinde de existența unor criterii clare, previzibile și aplicate uniform, precum și de existența unor garanții procedurale adecvate pentru persoanele evaluate.

În lipsa unei delimitări normative clare a momentului de referință pentru calculul intervalelor prevăzute de art. 11 alin. (2), criteriile de evaluare devin susceptibile de aplicări variabile, ceea ce poate afecta previzibilitatea procedurii și securitatea juridică.

Într-o procedură care poate conduce la încetarea mandatului unui judecător, asemenea incertitudini normative pot afecta garanțiile constituționale ale independenței justiției și stabilității mandatului judecătorului.

XIV. Delimitarea față de jurisprudența Curții Constituționale

Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 16 ianuarie 2025, Curtea a confirmat constituționalitatea mecanismului evaluării externe în principiu.

Prezenta excepție nu contestă legitimitatea mecanismului evaluării externe ca atare, ci ridică o problemă distinctă privind aplicarea în timp și procedural a criteriilor de evaluare și standardul controlului jurisdicțional. Comisia nefiind o instanță de judecată, conform procedurii normelor contestate la constituționalitate, poate adopta decizii mult mai aspre și în raport cu sentințele penale ale instanțelor de judecată de drept comun. Ulterioara lipsă de respect al principiului dublului grad de jurisdicție conform art. 115 alin.(1) din Constituție.

XV. Fundamentare convențională

Principiul previzibilității legii este consacrat în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

În cauza *Xhoxhaj v. Albania*, Curtea a subliniat importanța previzibilității criteriilor de evaluare și a existenței unui control jurisdicțional efectiv în procedurile de evaluare a judecătorilor.

Problema ridicată nu privește oportunitatea mecanismului evaluării externe, ci compatibilitatea anumitor elemente ale reglementării cu exigențele constituționale privind calitatea legii și garanțiile statutului judecătorului.

XVI. Concluzie

Problema ridicată în prezenta cauză evidențiază existența unui dubiu rezonabil privind compatibilitatea dispozițiilor contestate cu prevederile Constituției, în special sub aspectul cerințelor de claritate și previzibilitate a legii și al garanțiilor statutului constituțional al judecătorilor.

În aceste condiții, se impune clarificarea constituțională a modului de aplicare a acestor dispoziții, întrucât interpretarea lor influențează în mod direct soluționarea cauzei pendinte.

Problema ridicată în prezenta cauză privește nu doar aplicarea unei norme legale într-o situație individuală, ci determinarea limitelor constituționale ale unor mecanisme care pot conduce la încetarea mandatului unui judecător.

Prezenta excepție nu vizează mecanismul evaluării externe în sine, ci delimitarea constituțională a limitelor acestuia, astfel încât aplicarea sa să fie compatibilă cu principiile statutului de drept și cu garanțiile statutului judecătorului.

XVII. Întrebările constituționale

Având în vedere argumentele expuse, se solicită Curții Constituționale:

1. Să admită prezenta excepție de neconstituționalitate și să constate că dispozițiile art. 11 alin. (2) din Legea nr. 252/2023 sunt neconstituționale în măsura în care:
 - nu stabilesc un moment de referință clar pentru determinarea intervalelor temporale („în ultimii 5 ani”, „în ultimii 10 ani”);
 - permit aplicarea criteriilor de evaluare asupra unor situații anterioare intrării în vigoare a legii, generând efecte retroactive incompatibile cu principiul securității juridice.

2. Să constate că dispozițiile art. 19 alin. (6) din Legea nr. 252/2023 sunt neconstituționale în măsura în care pot fi interpretate în sensul limitării controlului jurisdicțional efectiv asupra actelor adoptate în cadrul procedurii de evaluare externă, în special în situațiile în care aceste acte produc efecte asupra statutului judecătorului.

3. În subsidiar, în cazul în care nu va constata neconstituționalitatea dispozițiilor contestate, să ofere o interpretare constituțională obligatorie în sensul că:
 - intervalele temporale prevăzute de art. 11 alin. (2) se calculează exclusiv în raport cu un moment determinat și previzibil stabilit de lege, fără a permite includerea unor situații anterioare intrării în vigoare a acesteia;

 - controlul jurisdicțional exercitat de instanțele judecătorești trebuie să fie unul deplin și efectiv, incluzând examinarea faptelor, aprecierea probelor și verificarea proporționalității ingerinței.

4. Să stabilească faptul că, în lipsa unor asemenea repere normative, aplicarea dispozițiilor contestate contravine:
 - art.1 alin.(3) din Constituție (statul de drept și securitatea juridică);
 - art.20 din Constituție (accesul liber la justiție);
 - art.23 din Constituție (calitatea legii);
 - art.116 din Constituție (independența și inamovibilitatea judecătorului).

5. Să dispună aplicarea prezentei hotărâri pentru soluționarea cauzei pendinte, în condițiile legii.

XVIII. Lista documentelor relevante

1. Extras din Legea nr. 252/2023 (dispozițiile contestate);
2. Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr.48/3 din 03 februarie 2026;

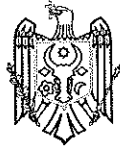
Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului invocată în sesizare (cauzele *Gogitidze and Others v. Georgia*, *Sevdari v. Albania*, *Xhocbaj v. Albania*) este publică și accesibilă, motiv pentru care nu se anexează în copie.

XIX. Declarația și semnătura autorului sesizării

Subsemnata, Sofia Ghidirim, declar că informațiile prezentate în sesizare sunt veridice și că excepția de neconstituționalitate este ridicată în legătură directă cu soluționarea cauzei pendinte.

Digitally signed by Ghidirim Sofia
Date: 2026.03.27 15:52:35 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

ÎNCHEIERE

cu privire la cererea depusă de către Sofia Ghidirim, referitor la sesizarea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 11 alin. (2) și art. 19 alin. (6) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252 din 17 august 2023

*(Dosarul nr. 3-3/26
Nr. PIGD 2-26014559-01-3-09022026)*

Întrunirea condițiilor stabilite la art. 12¹ din Codul de procedură civilă pentru admiterea cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate.

31 martie 2026

Textul corespunde originalului

Examinând în ședință publică cererea depusă de către Sofia Ghidirim, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252 din 17 august 2023

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Diana Stănilă, Președinte,

Stella Bleșceaga,

Leonid Chirtoacă, judecători,

Cu participarea grefierului: Natalia Lecari

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 09 februarie 2026, Sofia Ghidirim a depus o contestație împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), terț Comisia de Evaluare a Judecătorilor (Comisia Vetting). Ea a solicitat anularea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 48/3 din 03 februarie 2026 prin care a fost acceptat Raportul cu privire la evaluarea externă a judecătorului Sofia Ghidirim de la Judecătoria Cimișlia și constatată nepromovarea evaluării, cu dispunerea reluării procedurii de evaluare de către Comisia de Evaluare.

2. Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 09 martie 2026, instanța a primit spre examinare în procedura contenciosului administrativ contestația formulată de către Sofia Ghidirim împotriva Consiliului Superior al Magistraturii, terț Comisia de Evaluare a Judecătorilor. Totodată a informat participanții că, contestația va fi examinată în ședință publică pe data de 31 martie 2026, ora 10.30, sala 4 în incinta Curții Supreme de Justiție (str. Petru Rareș 18, mun. Chișinău).

3. La data de 27 martie 2026, prin intermediul poștei electronice, Sofia Ghidirim a depus o cerere, prin care a solicitat sesizarea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate pentru a clarifica aspectele din Legea nr.252/2023 referitoare la delimitarea temporală a criteriilor de evaluare și a limitelor controlului jurisdicțional. Ea susține că problematica ridicată nu privește oportunitatea mecanismului de evaluare externă însă compatibilitatea unor elemente ale reglementării cu exigențele constituționale privind calitatea legii și garanțiile statutului judecătorului. Reclamanta solicită exercitarea controlului de constituționalitate a prevederilor art. 11 alin. (2) din Legea nr. 252/2023, *“(.) în măsura în care norma nu stabilește în mod clar momentul de referință pentru calculul intervalelor temporale (“în ultimii 5 ani”, “în ultimii 10 ani”) și permite aplicarea acestora asupra unor situații anterioare intrării în vigoare a legii, prin ce sunt lezate principiile constituționale ale preeminenței dreptului, ce contravine normei art.1 alin. (3) din Constituție și calității legii, ce contravine art. 23 din Constituție (...)”* și prevederile art.19 alin. (6), *“(.) în măsura în care formularea sa poate fi interpretată în sensul restrângerii*

controlului jurisdicțional efectiv asupra unor ingerințe care afectează stabilitatea mandatului unui judecător (...)”, prin ce este lezat principiul constituțional al independenței și inamovibilității judecătorului, conform căruia judecătorul nu poate fi transferat, înlocuit sau destituit din funcție fără garanții legale, ce contravine art. 116 alin. (1, 2, 5) din Constituție.

4. În ședința de judecată reclamanta și avocatul Dumitru Buliga au susținut cererea și au concretizat că solicită exercitarea controlului de constituționalitate asupra tuturor prevederilor din alin. (2) art.11 și alin. (6) art.19 din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252 din 17 august 2023 (în continuare Legea nr. 252/2023).

5. Reclamanta consideră că dispozițiile art. 11 alin. (2) din Legea nr. 252/2023 sunt neconstituționale întrucât nu stabilesc un moment de referință clar pentru determinarea intervalelor temporale („în ultimii 5 ani”, „în ultimii 10 ani”), dar permit aplicarea criteriilor de evaluare asupra unor situații anterioare intrării în vigoare a legii, generând efecte retroactive incompatibile cu principiul securității juridice. Totodată, consideră că dispozițiile art. 19 alin. (6) din Legea nr. 252/2023 sunt neconstituționale întrucât pot fi interpretate în sensul limitării controlului jurisdicțional efectiv asupra actelor adoptate în cadrul procedurii de evaluare externă, în special în situațiile în care aceste acte produc efecte asupra statutului judecătorului.

6. Reclamanta consideră că, în cazul în care Curtea Constituțională nu va constata neconstituționalitatea dispozițiilor contestate, urmează să dea o interpretare constituțională obligatorie privind intervalele temporale prevăzute de art. 11 alin. (2), care se calculează exclusiv în raport cu un moment determinat și previzibil stabilit de lege, fără a permite includerea unor situații anterioare intrării în vigoare a acesteia, iar controlul jurisdicțional exercitat de instanțele judecătorești să fie unul deplin și efectiv, incluzând examinarea faptelor, aprecierea probelor și verificarea proporționalității ingerinței.

7. Reprezentantul reclamantei, avocatul Dumitru Buliga a susținut admiterea cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a art.11 alin. (2) și art. 19 alin. (6) din Legea nr.52/2023. Consideră că obiectul excepției de neconstituționalitate ține de limitele controlului Curții Supreme de Justiție la examinarea contestației depuse și anume limitele evaluării erorilor procedurale care sunt admise atât de Consiliului Superior al Magistraturii, cât și de Comisia Vetting. Potrivit normei enunțate, Curtea Supremă de Justiție este limitată în atribuția de a prelua constatările arbitrare și de a le reține, și în lipsa unor erori procedurale, respinge contestația și constată nepromovarea evaluării externe și încetarea mandatului de judecător. Or, Curtea Supremă de Justiție ar trebui să dispună de competența de verificare a constatărilor Comisiei Vetting și CSM, care se bazează pe careva probe și nu pe constatări arbitrare care au dus la nepromovarea judecătorului. Mai mult, a indicat că exercitarea controlului judiciar al „erorilor procedurale grave care afectează caracterul echitabil al

procedurii de evaluare” și al „circumstanțelor de fapt care puteau duce la promovarea sau nepromovarea evaluării”, fără posibilitatea instanței de a verifica proporționalitatea și caracterul justificat al duratei interdicției de a ocupa o funcție de demnitate publică de către subiectul evaluat negativ contravine drepturilor fundamentale ale judecătorului.

8. Reprezentantul Comisiei Vetting, avocatul Valeriu Cernei a lăsat la discreția instanței cererea reclamantei privind ridicarea excepției de neconstituționalitate. Prevederile art. 11 alin. (2) din Legea nr.252/2023 au fost examinate prin hotărârea Curții constituționale nr. 2 din 16 ianuarie 2025, iar prevederile art. 19 alin. (6), ce țin de problema împuternicirilor Curții Supreme de Justiție au fost examinate prin decizia Curții constituționale nr. 166 din 13 noiembrie 2025. Astfel, ambele probleme care rezultă din art. 11 alin. (2) și 19 alin. (6) din Legea nr. 252/2023 au fost obiectul verificării constituționalității.

9. Reprezentantul Consiliului Superior al Magistraturii, Olesia Ciobanu nu s-a prezentat în ședința de judecată. Printr-o cerere expediată prin poșta electronică, ea a solicitat examinarea cauzei în lipsă.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

10. Art. 195 din Codul administrativ prevede următoarele:

„Procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.”

11. Art. 12¹ din Codul de procedură civilă stipulează că:

„În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin. (2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărârii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.”

12. Art. 135, alin. (1), lit. a) din Constituția Republicii Moldova, prevede că:

„Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

13. Completul de judecată reține că la 09 februarie 2016 Curtea Constituțională a Republicii Moldova a adoptat Hotărârea nr. 2 „Pentru interpretarea articolului 135 alin. (1), lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), (sesizarea nr. 55b/2015)”, prin care s-a decis că în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională. Totodată, s-a dispus că excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu.

14. Conform § 79-80 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate. Curtea a mai menționat că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil.

15. Potrivit § 82-83 din aceeași Hotărâre, Curtea a reținut că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1), lit. a) din Constituție;
- (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu.
- (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

16. Verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la § 82.

17. Pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, sunt necesare întrunirea cumulativă a tuturor condițiilor strict obligatorii prevăzute la art. 12¹ alin. (2) din Codul de procedură civilă.

18. Verificând respectarea condițiilor prevăzute în § 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, obligator-necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate, instanța ajunge la concluzia că acestea sunt întrunite.

19. Completul de judecată reține că prevederile legale invocate și anume art.11 alin. (2) și art. 19 alin. (6) din Legea nr.252/2023, intră în categoria actelor prevăzute de art. 135 alin. (1), lit. a) din Constituție, sunt aplicabile cazului prin prisma efectelor nepromovării evaluării externe de către candidat, deci sunt incidente situației.

20. Referitor la existența unor hotărâri anterioare a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate, se reține că anterior a fost ridicată excepția de neconstituționalitate pentru controlul constituționalității art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023 iar Curtea Constituțională în hotărârea nr. 2 din 16.01.2025, a recunoscut constituțional textul „o decizie similară a fost contrară”, însă reclamanta pretinde că prevederile art. 11 alin. (2) din Legea nr. 252/2023 a fost examinat de Curtea Constituțională, sub alte aspecte.

21. La rândul său, reclamanta pretinde asupra unei verificări de constituționalitate a prevederilor art. 11 alin. (2) al Legii 252/2023 „*în măsura în care norma nu stabilește în mod clar momentul de referință pentru calculul intervalelor temporale (în ultimii 5 ani”, în ultimii 10 ani”*) și permite aplicarea acestora asupra unor situații anterioare intrării în vigoare a legii, prin ce sunt lezate principiile constituționale ale preeminenței dreptului, ce contravine normei art. 1 alin. (3) din Constituție și calității legii ce contravine art.23 din Constituție”.

22. Totodată, referitor la existența deciziei Curții Constituționale prin care s-a declarat inadmisibilă sesizarea cu textul „Curtea Supremă de Justiție admite contestația doar dacă constată că, în cadrul procedurii de evaluare, au fost admise erori procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare sau că există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea sau nepromovarea evaluării” din articolul 19 alin. (6), ridicată de dl Petru Balan în interesele dnei Ala Malîi, în dosarul nr. 3-16/2025, pendinte la Curtea Supremă de Justiție, reclamanta pretinde că prin decizia nr. 166 din 13 noiembrie 2025, s-a

declarat inadmisibilă sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a art. 19 alin. (6) din Legea nr. 252/2023 și aceasta nu este incidentă situației ei. Curtea Constituțională, în decizia nr. 166 a reținut ca argumente ale sesizării - lipsa competenței Curții Supreme de Justiție de a modifica durata interdicției aplicate subiectului evaluat negativ de a ocupa funcții de demnitate publică (5-7 ani), însă Curtea a constatat că sesizările în cauză nu întrunesc condițiile de admisibilitate și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond.

23. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art.195, 230 din Codul administrativ, art. 12¹ din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate depusă de Sofia Ghidirim.

Ridică excepția de neconstituționalitate pentru controlul constituționalității prevederilor art.11 alin. (2) și art.19 alin. (6) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252 din 17 august 2023.

Transmite Curții Constituționale sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și copia prezentei încheieri.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte	semnătură	Diana Stănilă
Judecători	semnătură	Stella Bleșceaga
	semnătură	Leonid Chirtoacă

Leonid Chirtoacă